

DIKASTÉRIUM PRE NÁUKU VIERY

Vyhlásenie

Fiducia supplicans

o pastoračnom význame požehnania

Predstavenie

Toto vyhlásenie berie do úvahy rôzne otázky, ktoré boli dikastériu predložené v minulých rokoch i v nedávnom čase. Pri jeho spracovaní, ako to býva zvykom, prebiehali konzultácie s odborníkmi a uskutočnil sa pomerne dlhý proces vypracovania návrhu, ktorý bol prerokovaný na kongrese doktrinálnej sekcie dikastéria. Počas obdobia prípravy dokumentu nechýbali ani konzultácie so Svätým Otcom. Vyhlásenie bolo napokon predložené Svätému Otcovi, ktorý ho svojím podpisom schválil.

V priebehu skúmania témy, ktorá je predmetom tohto dokumentu, bola zverejnená aj odpoveď Svätého Otca na *dubia* niektorých kardinálov, ktorá poskytla dôležité vyjasnenia z hľadiska reflexie, ktorú tu ponúkame a ktorá predstavuje z hľadiska práce dikastéria rozhodujúci prvok. Keďže „rímska kúria je predovšetkým nástrojom, ktorý slúži Petrovmu nástupcovi“ (ap. konšt. *Praedicate Evangelium*, II, 1), naša práca musí okrem pochopenia trvalej nauky Cirkvi podporovať prijatie učenia Svätého Otca.

Podobne ako v spomínanej odpovedi Svätého Otca na *dubia* dvoch kardinálov, aj toto vyhlásenie zostáva pevne založené na tradičnej náuke Cirkvi o manželstve a nepripúšťa žiadny druh liturgického obradu alebo požehnania podobného liturgickému obradu, ktorý by mohol v tomto ohľade spôsobiť zmätok. Význam tohto dokumentu však spočíva v tom, že poskytuje nový a špecifický príspevok k *pastoračnému významu požehnaní*, ktorý umožňuje rozšíriť a obohatiť ich klasické chápanie, úzko prepojené s liturgickou perspektívou. Táto teologická reflexia, vychádzajúca z pastoračnej vízie pápeža Františka, znamená skutočný vývoj vzhľadom na to, čo doteraz povedal o požehnaní Učiteľský úrad a oficiálne texty Cirkvi. To vysvetľuje, prečo text nadobudol formu „vyhlásenia“.

A práve v tomto kontexte sa stáva pochopiteľnou aj možnosť požehnávať páry v iregulárnych situáciách a páry rovnakého pohlavia bez toho, aby sa tým oficiálne potvrdila platnosť ich *stavu* alebo sa nejakým spôsobom zmenilo trvalé učenie Cirkvi o manželstve.

Toto vyhlásenie má byť tiež prejavom úctivej pozornosti voči veriacemu Božiemu ľudu, ktorý uctieva Pána mnohými gestami hlbokéj dôvery v jeho milosrdenstvo a ktorý s týmto postojom neustále prichádza prosiť Matku Cirkve o požehnanie.

kardinál Víctor Manuel FERNÁNDEZ

prefekt

Úvod

1. PROSEBNÁ DÔVERA veriaceho Božieho ľudu dostáva dar požehnania, ktoré prúdi z Kristovho srdca prostredníctvom jeho Cirkvi. Ako nám výstižne pripomína pápež František: „Tým veľkým Božím požehnaním je Ježiš Kristus; to je ten veľký Boží dar, jeho Syn. Je

požehnaním pre celé ľudstvo, je požehnaním, ktoré nás všetkých zachránilo. Je večným Slovom, ktorým nás Otec požehnal, keď sme boli ešte hriešnici‘ (*Rim 5, 8*), hovorí svätý Pavol: Slovom, ktoré sa stalo telom a obetovalo sa za nás na kríži“ [1].

2. Vychádzajúc z tejto veľkej a potešujúcej pravdy, dikastérium preskúmalo niekoľko formálnych i neformálnych otázok týkajúcich sa možnosti požehnávať páry rovnakého pohlavia, ako aj možnosť poskytnúť nové objasnenia k dokumentu *Responsum ad dubium* [2], ktoré s ohľadom na otcovský a pastoračný prístup pápeža Františka sformulovala vtedajšia Kongregácia pre náuku viery a ktoré bolo zverejnené 22. februára 2021.

3. Uvedené *responsum* vyvolalo početné a rôznorodé reakcie. Niektorí privítali jasnosť tohto dokumentu a jeho súlad s trvalým učením Cirkvi; iní sa s ním nestotožnili alebo ho nepovažovali za dostatočne jasné vo formulácii a dôvodoch uvedených v sprievodnej *Vysvetľujúcej nóte*. Aby sme s bratskou láskou vyšli v ústrety tým druhým, zdá sa vhodné vrátiť sa k tejto téme a predstaviť pohľad, ktorý zosúlaďuje vieroučné a pastoračné aspekty, pretože „každé predkladanie náuky sa musí konať s postojom hlásania evanjelia, ktorý prebúdzá súhlas srdca skrze blízkosť, lásku a svedectvo“ [3].

I. Požehnanie vo sviatosti manželstva

4. Nedávna odpoveď Svätého Otca Františka na druhú z piatich otázok položených dvoma kardinálmi [4] poskytuje príležitosť podrobnejšie preskúmať túto otázku, najmä jej dôsledky pastoračného charakteru. Treba sa vyhnúť tomu, aby sa „za manželstvo uznalo niečo, čo ním nie je“ [5]. Preto sú neprípustné obrady a modlitby, ktoré by mohli spôsobiť zmätočnú zámenu medzi tým, čo je konštitutívnym znakom manželstva ako „výlučného, stabilného a nerozlučiteľného zväzku medzi mužom a ženou, prirodzene otvoreného pre plodenie detí“ [6], a tým, čo mu odporuje. Toto presvedčenie vychádza z trvalej katolíckej náuky o manželstve. Iba v tomto kontexte nachádzajú sexuálne vzťahy svoj prirodzený, správny a plne ľudský význam. Náuka Cirkvi v tomto bode zostáva nemenná.

5. Takéto chápanie manželstva ponúka aj evanjelium. Z tohto dôvodu má Cirkev v súvislosti s požehnaním právo a povinnosť vyhýbať sa akémukoľvek druhu obradov, ktoré by mohli byť v rozpore s týmto presvedčením alebo viesť k zmätku. Taký je aj zmysel *responsa* vtedajšej Kongregácie pre náuku viery, kde sa uvádza, že Cirkev nemá právomoc udeľovať požehnanie zväzkom osôb rovnakého pohlavia.

6. Treba zdôrazniť, že práve v prípade obrady sviatosti manželstva nejde o hocaké požehnanie, ale o gesto vyhradené vysvätenému služobníkovi. V tomto prípade je požehnanie vysväteného služobníka priamo spojené so špecifickým zväzkom muža a ženy, ktorí svojím súhlasom uzatvárajú výlučnú a nerozlučiteľnú zmluvu. To nám umožňuje lepšie poukázať na nebezpečenstvo zámene požehnania akéhokoľvek iného zväzku s obradom vlastným sviatosti manželstva.

II. Význam jednotlivých požehnaní

7. Spomínaná odpoveď Svätého Otca nás na druhej strane vyzýva, aby sme sa usilovali rozšíriť a obohatiť význam požehnaní.

8. Požehnania možno považovať za jedny z najrozšírenejších a neustále sa rozvíjajúcich svätenín. V skutočnosti vedú človeka k tomu, aby rozpoznal Božiu prítomnosť vo všetkých okolnostiach života, a pripomínajú nám, že aj pri používaní stvorených vecí má človek hľadať Boha, milovať ho a verne mu slúžiť. [7] Z tohto dôvodu sú požehnania zamerané na osoby, predmety kultu a nábožnosti, posvätné obrazy, miesta každodenného života, práce a utrpenia, plody zeme a ľudskej práce, ako aj na všetky stvorené skutočnosti, ktoré poukazujú na Stvoriteľa a svojou krásou ho chvália a požehnávajú.

Liturgický význam obradov požehnania

9. Z prísne liturgického hľadiska si požehnanie vyžaduje, aby to, čo sa požehnáva, zodpovedalo Božej vôli vyjadrenej v učení Cirkvi.

10. Požehnania sa v skutočnosti slávia na základe viery a sú zamerané na chválu Boha a duchovný úžitok jeho ľudu. Ako vysvetľuje Rímsky rituál, „aby to bolo ešte jasnejšie, podľa prastarej tradície formuly požehnaní smerujú predovšetkým k oslave Boha za jeho dary, k vyprosieniu jeho dobrodení a potláčaniu moci zlého ducha vo svete“ [8]. Preto tí, ktorí žiadajú Božie požehnanie prostredníctvom Cirkvi, majú posilňovať „svoju pripravenosť tou vierou, ktorej je všetko možné; [...] majú sa oživovať predovšetkým tou láskou, ktorá pobáda na zachovávanie Božích prikázaní.“ [9] Preto, hoci na jednej strane „vždy a všade sa naskytá príležitosť chváliť Boha, vzývať ho a vzdávať mu vďaka skrze Krista v Duchu Svätom“, na druhej strane treba dbať aj na to, aby nešlo „o veci, miesta alebo okolnosti, ktoré by protirečili norme a duchu evanjelia“. [10] Takéto je liturgické chápanie požehnaní, keďže sa tieto stávajú obradmi oficiálne predkladanými Cirkvou.

11. Vychádzajúc z týchto úvah *Vysvetľujúca nóta* k spomínanému *responsum* vtedajšej Kongregácie pre náuku viery pripomína, že keď sa prostredníctvom osobitného liturgického obradu prosí o požehnanie určitých ľudských vzťahov, je potrebné, aby to, čo sa požehnáva, bolo schopné zodpovedať Božím zámerom vpísaným do stvorenia a plne zjaveným Kristom Pánom. Z tohto dôvodu, keďže Cirkev vždy považovala za morálne dovolené len tie sexuálne vzťahy, ktoré sa prežívajú v manželstve, nemá moc udeľovať svoje liturgické požehnanie, ak by to nejakým spôsobom mohlo poskytnúť istú formu morálnej legitimity zväzku, ktorý sa za manželstvo len vydáva, alebo mimomanželskej sexuálnej praxi. Podstatu tohto vyjadrenia zopakoval Svätý Otec vo svojich *Respuestas a los Dubia* dvoch kardinálov.

12. Musíme sa tiež vyhnúť riziku redukovať význam požehnania len na tento uhol pohľadu, pretože by nás to viedlo k tomu, že by sme pre jednoduché požehnanie požadovali rovnaké morálne podmienky, aké sa vyžadujú pre prijatie sviatostí. Toto riziko si vyžaduje, aby sme perspektívu našej úvahy ešte viac rozšírili. Existuje totiž nebezpečenstvo, že sa toto obľúbené a rozšírené pastoračné gesto, bude musieť podriaďovať príliš mnohým podmienkam morálneho charakteru, ktoré by pod zámienkou kontroly mohli zatieniť bezpodmienečnú silu Božej lásky, na ktorej je gesto požehnania založené.

13. Práve v tejto súvislosti nás pápež František vyzval, aby sme „nestratili pastoračnú lásku, ktorá musí prenikať všetky naše rozhodnutia a postoje“, a aby sme sa vyhli tomu, že „budeme sudcami, ktorí len popierajú, odmietajú, vylučujú“ [11]. Odpovedáme teda na jeho návrh tým, že rozvíjame širšie chápanie požehnania.

Požehnania vo Svätom písme

14. Aby sme mohli uvažovať o požehnaníach a zhromaždiť rôzne pohľady, musíme sa nechať viesť predovšetkým hlasom Svätého písma.

15. „*Nech ťa žehná Pán a nech ťa chráni! Nech ti Pán ukáže jasnú tvár a nech ti je milostivý! Nech Pán obráti svoju tvár k tebe a daruje ti pokoj!*“ (Nm 6, 24 – 26). Toto „kňazské požehnanie“, ktoré nachádzame v Starom zákone, konkrétne v *Knihe Numeri*, má „zostupný“ charakter, pretože predstavuje prosbu o požehnanie, ktoré zostupuje od Boha na človeka: ide o jeden z najstarších textov Božieho požehnaní. Potom je tu druhý typ požehnaní, ktorý nachádzame na stránkach Biblie, a to požehnanie, ktoré „vystupuje“ zo zeme do neba, k Bohu. Toto požehnanie sa rovná chvále a oslave Boha, poďakovaniu za jeho milosrdenstvo a vernosť, za divy, ktoré učinil, a za všetko, čo sa stalo z jeho vôle: „*Dobroreč, duša moja, Pánovi a celé moje vnútro jeho menu svätému*“ (Ž 103, 1).

16. Bohu, ktorý žehná, odpovedáme aj my požehnaním. Melchizedech, kráľ Salemu, požehnáva Abraháma (porov. Gn 14, 19); Rebeka dostáva požehnanie od svojej rodiny krátko predtým, ako sa stane manželkou Izáka (porov. Gn 24, 60), ktorý zasa požehnáva svojho syna Jakuba (porov. Gn 27, 27). Jakub žehná faraóna (porov. Gn 47, 10), svojich vnukov Efraima a Manassesu (porov. Gn 48, 20) a všetkých svojich dvanástich synov (porov. Gn 49, 28). Mojžiš a Áron požehňávajú spoločenstvo (porov. Ex 39, 43; Lv 9, 22). Hlavy rodín požehňávajú svoje deti pri svadbe, pred odchodom na cestu, v bezprostrednej blízkosti smrti. Tieto požehnania sa javia ako prehojný a bezpodmienečný dar.

17. Požehnanie nachádzajúce sa v Novom zákone si v podstate zachováva rovnaký starozákonný význam. Nachádzame tu Boží dar, ktorý „zostupuje“, poďakovanie človeka, ktoré „vystupuje“, a požehnanie udeľované človekom, ktoré sa „rozširuje“ smerom k jeho blížnym. Zachariáš, ktorému sa vrátila reč, požehnáva Pána za jeho obdivuhodné skutky (porov. Lk 1, 64). Starec Simeon, keď drží v náručí novorodeného Ježiša, vzdáva vďaka Bohu za to, že mu udelil milosť kontemplovať spasiteľného Mesiáša, a potom požehnáva jeho rodičov Máriu a Jozefa (porov. Lk 2, 34). Ježiš žehná Otcovi v slávnom hymne chvály a radosti, ktorý mu adresuje: „*Zvelebujem ťa, Otče, Pán neba i zeme*“ (Mt 11, 25).

18. V kontinuite so Starým zákonom je aj u Ježiša požehnanie nielen vzostupné, vzťahujúce sa na Otca, ale aj zostupné, ktoré sa rozlieva na druhých ako gesto milosti, ochrany a dobroty. Ježiš sám túto prax zaviedol a podporoval. Napríklad požehňával deti: „*Potom ich objímal, kládol na ne ruky a požehňával ich*“ (Mk 10, 16). A Ježišov pozemský život sa končí práve posledným požehnaním vyhradeným pre Jedenástich, krátko pred jeho vystúpením k Otcovi: „*Zdvihol ruky a požehňoval ich. Ako ich žehňoval, vzdialil sa od nich a vznášal sa do neba*“ (Lk 24, 50 – 51). Posledným obrazom Ježiša na zemi sú teda jeho zdvihnuté ruky pri akte požehnaní.

19. Vo svojom tajomstve lásky Boh prostredníctvom Krista odovzdáva svojej Cirkvi moc žehnať. Požehnanie, ktoré Boh udeľuje ľudským bytostiam a ony ho udeľujú svojim blížnym, sa premieňa na začlenenie, solidaritu a zmierenie. Je to pozitívne poslanstvo útechy, starostlivosti a povzbudení. Požehnanie vyjadruje milosrdné Božie objatie a materstvo Cirkvi, ktoré pozýva veriacich, aby mali voči svojim bratom a sestrám rovnaké city ako Boh.

Pastorálno-teologické chápanie požehnania

20. Kto prosí o požehnanie, dáva najavo, že vo svojom živote potrebuje spásnu Božiu prítomnosť, a kto prosí o požehnanie Cirkev, uznáva Cirkev ako sviatosť spásy, ktorú ponúka Boh. Prosiť o požehnanie v Cirkvi znamená uznávať, že cirkevný život vyviera z lona Božieho milosrdenstva a pomáha nám napredovať, lepšie žiť a odpovedať na Pánovu vôľu.

21. Aby nám pápež František pomohol pochopiť hodnotu vo väčšej miere pastoračného prístupu k požehnaniam, vyzval nás, aby sme s postojom viery a otcovského milosrdenstva uvažovali o tom, že „keď niekto žiada o požehnanie, vyjadruje tým žiadosť o pomoc od Boha, prosbu o možnosť žiť lepšie, dôveru v Otca, ktorý nám môže pomôcť lepšie žiť“ [12]. Túto žiadosť treba v každom prípade oceniť, sprevádzať a prijať s vdáčnosťou. Ľudia, ktorí spontánne prichádzajú prosiť o požehnanie, prejavujú touto žiadosťou svoju úprimnú otvorenosť pre transcendentno, dôveru svojho srdca, ktoré sa nespolieha len na vlastné sily, svoju potrebu Boha a túžbu vymaniť sa z úzkych hraníc tohto uzavretého sveta.

22. Ako nás učí svätá Terézia od Dieťaťa Ježiša – „nič viac ako dôvera“; dôvera „je jedinou cestou, ktorá nás privedie k Láske, čo dáva všetko. Skrze dôveru sa do nášho života vlieva prameň milosti [...]. To znamená, že človek sa nemá spoliehať sám na seba, ale jedine na nekonečné milosrdenstvo Boha, ktorý nás bezvýhradne miluje [...]. Hriech sveta je veľký, ale nie nekonečný, zatiaľ čo milosrdná láska Vykupiteľa je vskutku nekonečná“ [13].

23. Keď o týchto prejavoch viery uvažujeme mimo liturgického rámca, ocitáme sa v oblasti väčšej spontánnosti a slobody, avšak „dobrovoľnosť nábožných cvičení nemá znamenať nedostatok úcty voči nim ani ich podceňovanie. Cesta, ktorú treba sledovať, je cesta korektného a múdreho hodnotenia nemalého bohatstva ľudových prejavov zbožnosti, [a] ich účinnosti“ [14]. Požehnania sa tak stávajú pastoračným prostriedkom, ktorý treba využiť, a nie rizikom či problémom.

24. Keď však uvažujeme z hľadiska ľudovej pastorácie, požehnania by sa mali hodnotiť ako úkony zbožnosti, ktoré „majú svoje miesto mimo slávenia Eucharistie a iných sviatostí [...] reč, rytmus, postup, teologické akcenty ľudovej zbožnosti sa líšia od tých, ktoré sa používajú v liturgických obradoch“. Z toho istého dôvodu „nech sa vyhýba vnášaniu spôsobu ‚liturgického slávenia‘ do nábožných cvičení, ktoré si musia zachovať svoj štýl, svoju jednoduchosť i vlastnú reč“ [15].

25. Cirkev sa okrem toho musí vyhýbať tomu, aby svoju pastoračnú prax opierala o pevnosť určitých doktrínálnych alebo disciplinárnych schém, najmä keď vedú „k narcistickému a autoritatívnemu elitarizmu, v ktorom druhých namiesto evanjelizovania analyzujú a klasifikujú a namiesto toho, aby im uľahčili prístup k milosti, míňajú energiu na ich kontrolovanie“ [16]. Preto keď ľudia prosia o požehnanie, nemala by byť ako podmienka pre jeho udelenie stanovená vyčerpávajúca morálna analýza. Nemala by sa od nich vyžadovať ani žiadna predchádzajúca morálna dokonalosť.

26. V tejto perspektíve *respuestas* Svätého Otca pomáhajú z pastoračného hľadiska lepšie pochopiť vyjadrenie, ktoré v roku 2021 sformulovala vtedajšia Kongregácia pre náuku viery, pretože v skutočnosti vyzývajú k rozlišovaniu ohľadom existencie „formy požehnania, o ktoré žiada jedna alebo viac osôb a ktoré nesprostredkujú nesprávnu koncepciu manželstva“ [17], a zároveň zohľadňujú skutočnosť, že v situáciách, ktoré sú z objektívneho hľadiska morálne neprijateľné, „si pastoračná láska vyžaduje, aby sme jednoducho nepovažovali za ‚hriešnikov‘

iné osoby, ktorých vina alebo zodpovednosť môže byť oslabená rôznymi faktormi ovplyvňujúcimi subjektívnu pripočítateľnosť“ [18].

27. V katechéze citovanej na začiatku tohto vyhlásenia pápež František predložil opis takéhoto typu požehnaní, ktoré sa ponúka všetkým bez toho, aby sa od nich niečo požadovalo. Stojí za to prečítať si s otvoreným srdcom jeho slová, ktoré nám pomáhajú pochopiť pastoračný význam požehnaní ponúkaného bez podmienok: „Je to Boh, ktorý požehnáva. Na prvých stránkach Biblie sa neustále opakujú požehnaní. Boh žehná, ale aj ľudia požehnávajú, a čoskoro sa vyjaví, že požehnanie má zvláštnu silu, ktorá toho, kto ho prijíma, sprevádza po celý život a robí ľudské srdce schopným nechať sa Bohom premeniť [...]. Takto sme i my pre Boha dôležitejší než všetky hriechy, ktoré môžeme spraviť, pretože on je otec, je matka, je číra láska, navždy nás požehnal. A nikdy nám neprestane žehnať. Silným zážitkom je čítať tieto biblické texty o požehnávaní vo väzení alebo v nápravnej komunite. Dať pocítiť tým ľuďom, že zostávajú požehnávaní napriek ich vážnym chybám, že nebeský Otec ich má neustále rád a dúfa, že sa konečne otvoria dobru. Ak ich dokonca aj najbližší príbuzní opustili, lebo ich už posudzujú ako nenapraviteľných, pre Boha sú stále jeho deťmi“ [19].

28. Existuje množstvo príležitostí, keď ľudia spontánne prichádzajú prosiť o požehnanie, či už na púťach, vo svätyniach, alebo aj na ulici, keď stretnú kňaza. Ako príklad môžeme uviesť liturgickú knihu *Benedikcionál (De Benedictionibus)*, ktorá obsahuje celý rad obradov požehňovania osôb: starých, chorých, účastníkov katechézy alebo modlitbového stretnutia, pútnikov, tých, čo sa vydávajú na cestu, skupín a združení dobrovoľníkov, atď. Takéto požehnaní sú určené pre všetkých, nikto nesmie byť vylúčený. V úvode *Obradu požehnaní starých ľudí* sa napríklad uvádza, že zmyslom tohto požehnaní „je, aby starší prijímali bratské svedectvo úcty a vďačnosti, keď spolu s nimi vzdávame Pánovi vďaky za dobrodenia prijaté od neho a za dobré skutky vykonané s jeho pomocou“ [20]. V tomto prípade je predmetom požehnaní starší človek, za ktorého a spolu s ktorým sa ďakuje Bohu za dobro, ktoré vykonal, a za dobrodenia, ktoré dostal. Nikomu nemožno brániť v tomto vzdávaní vďaky a každý človek, aj keď žije v situáciách, ktoré nie sú v súlade s plánom Stvoriteľa, má niečo pozitívne, za čo môže chváliť Pána.

29. S ohľadom na vzostupný rozmer, keď si človek uvedomuje Pánove dary a jeho bezpodmienečnú lásku, srdce veriaceho vzdáva Bohu chválu a dobrorečí mu, dokonca aj v situáciách hriechu, najmä keď je nejaká modlitba vypočutá. Takáto forma požehnaní je pre každého, nikoho nevynímajúc. Každý – individuálne alebo v spojení s inými – môže vznášať k Bohu svoju chválu a vďaku.

30. Ľudový zmysel požehnaní však zahŕňa aj hodnotu zostupného požehnaní. Keďže „nie je vhodné, aby diecéza, biskupská konferencia alebo iná cirkevná štruktúra neustále a oficiálne zavádzala postupy alebo obrady pre všetky druhy záležitostí“ [21], rozvážne a s pastoračnou múdrosťou môžu navrhnúť, aby sa vysvätený služobník, vyhýbajúc sa vážnym formám pohoršenia alebo zmätku medzi veriacimi, pripojil k modlitbám tých osôb, ktoré sa síce nachádzajú vo zväzku, ktorý sa v žiadnom prípade nedá prirovnať k manželstvu, ale chcú sa zveriť Pánovi a jeho milosrdenstvu, prosiť o jeho pomoc a dať sa viesť k lepšiemu pochopeniu jeho plánu lásky a pravdy.

III. Požehnanie párov v iregulárnych situáciách a párov rovnakého pohlavia

31. V rámci tu načrtnutého horizontu existuje možnosť požehnania párov v iregulárnych situáciách a párov rovnakého pohlavia, ktorého forma by nemala nadobudnúť nijaké rituálne ukotvenie zo strany cirkevných autorít, aby nedošlo k zámene s požehnaním vlastným sviatosti manželstva. V týchto prípadoch sa udeľuje požehnanie, ktoré má nielen vzostupnú hodnotu, ale je aj vzývaním zostupného požehnania od samotného Boha pre tých, ktorí uznávajú, že sú úbohí a potrebujú jeho pomoc; nenárokujú si legitimitu pre svoj vlastný stav (*status*), ale prosia, aby všetko, čo je v ich živote a vzťahoch pravdivé, dobré a ľudsky hodnotné, bolo naplnené, uzdravené a pozdvižené prítomnosťou Ducha Svätého. Tieto formy požehnania vyjadrujú prosbu k Bohu, aby im udelil takú pomoc, ktorá pochádza z podnetov jeho Ducha – ktoré klasická teológia nazýva „aktuálne milosti“ –, aby ľudské vzťahy mohli dozrievať a rásť vo vernosti evanjelióvemu posolstvu, oslobodzovať sa od svojich nedokonalostí a slabostí a vyjadrovať sa v čoraz väčšom rozmere Božej lásky.

32. Božia milosť v skutočnosti pôsobí v živote tých, ktorí sa nepovažujú za spravodlivých, ale pokorne uznávajú, že sú hriešnici ako všetci ostatní. Je schopná všetko riadiť podľa tajomných a nepredvídateľných Božích plánov. Preto Cirkev s neúnavnou múdrosťou a materinským citom prijíma všetkých, ktorí sa k Bohu približujú s pokorným srdcom, a sprevádza ich tými duchovnými prostriedkami, ktoré každému umožňujú plne pochopiť a uskutočniť Božiu vôľu v jeho živote. [22]

33. Ide o požehnanie, ktoré síce nie je súčasťou liturgického obradu, [23] ale spája modlitbu príhovoru s vzývaním Božej pomoci zo strany tých, ktorí sa k nemu pokorne obracajú. Boh sa nikdy neodvracia od nikoho, kto k nemu prichádza! Napokon, požehnanie ponúka ľuďom prostriedok ako zvýšiť svoju dôveru v Boha. Prosba o požehnanie vyjadruje a živí otvorenosť pre transcendentno, zbožnosť, blízkosť k Bohu v tisícach konkrétnych životných okolností, a to nie je málo vo svete, v ktorom žijeme. Je to semienko Ducha Svätého, ktoré treba pestovať, nie mu brániť.

34. Samotná liturgia Cirkvi nás pozýva k tomuto postoju dôvery aj uprostred našich hriechov, nedostatku našich zásluh, v našich slabostiach a zmätkoch, ako o tom svedčí táto krásna modlitba dňa prevzatá z *Rímskeho misála*: „Všemohúci a večný Bože, vo svojej štedrosti dávaš prosiacim viac, než si zasluhujú a žiadajú; prosíme ťa, vo svojom milosrdenstve nám odpusť viny, čo znepokojujú naše svedomie, a udeľ nám aj tie milosti, o ktoré sa ani neodvažujeme prosiť“ (Dvadsať siedma nedeľa v Cezročnom období). Vskutku, ako často môžu ľudia prostredníctvom jednoduchého požehnania pastiera, ktoré si v tomto geste nenárokujú nič sankcionovať ani legitimizovať, zakúsiť blízkosť Otca, ktorý dáva „prosiacim viac, než si zasluhujú a žiadajú“.

35. Preto by sa vysvätení služobníci mali vychovávať k pastoračnej citlivosti, aby spontánne udeľovali aj požehnania, ktoré sa nenachádzajú v *Benedikcionáli*.

36. V tomto zmysle je nevyhnutné pochopiť pápežovu obavu, aby tieto požehnania, ktoré nie sú ritualizované, neprestali byť jednoduchým gestom, ktoré poskytuje účinný prostriedok pre rast dôvery v Boha u tých, ktorí ňo prosia, a aby sa nestali liturgickým alebo polo-liturgickým úkonom, podobným sviatosti. Predstavovalo by to vážne ochudobnenie, pretože by sa toto gesto, ktoré má v ľudovej zbožnosti veľkú hodnotu, podrobilo prílišnej kontrole, čo by

vysvätených služobníkov pripravilo o slobodu a spontánnosť pri pastoračnom sprevádzaní ľudí v živote.

37. V tejto súvislosti prichádzajú na myseľ už čiastočne citované slová Svätého Otca: „Rozhodnutia, ktoré môžu byť za určitých okolností súčasťou pastoračnej múdrosti, sa nemusia nevyhnutne stať normou. To znamená, že nie je vhodné, aby diecéza, biskupská konferencia alebo akákoľvek iná cirkevná štruktúra neustále a oficiálne zavádzala postupy alebo obrady pre všetky druhy záležitostí [...]. Kánonické právo nesmie a nemôže pokrývať všetko, ani biskupské konferencie by nemali požadovať, aby sa to robilo prostredníctvom svojich rôznych dokumentov a protokolov, pretože život Cirkvi plynie mnohými tokmi okrem tých normatívnych“ [24]. Preto pápež František pripomenul, že všetko, „čo je súčasťou praktického rozlišovania vzhľadom na konkrétnu situáciu, nemôže byť pozdvižené na úroveň normy“, pretože by to „viedlo k neznesiteľnej kazuistike“ [25].

38. Z tohto dôvodu by sa nemal podporovať, ani ustanovovať rituál požehnaní párov v iregulárnej situácii, ale nemalo by sa ani brániť alebo zakazovať Cirkvi, aby bola nablízku v každej situácii, v ktorej niekto hľadá Božiu pomoc prostredníctvom jednoduchého požehnaní. V krátkej modlitbe, ktorá môže predchádzať tomuto spontánnemu požehnaní, by im vysvätený služobník mohol vyprosiť pokoj, zdravie, ducha trpezlivosti, dialóg a vzájomnú pomoc, ale aj svetlo a silu od Boha, aby mohli naplno uskutočňovať jeho vôľu.

39. V každom prípade práve preto, aby sa predišlo akejkolvek forme zmätku alebo pohoršenia, keď o modlitbu požehnaní – hoci aj vyslovenú mimo obradov stanovených v liturgických knihách – požiada pár v iregulárnej situácii, toto požehnanie sa nikdy nesmie konať súčasne s civilnými obradmi uzatvorenia zväzku a ani v nijakej súvislosti s nimi. A nesmie sa konať dokonca ani s odevom, gestami alebo slovami, ktoré sú vlastné obradu uzavretia manželstvu. To isté platí, keď o požehnanie žiada pár rovnakého pohlavia.

40. Takéto požehnanie môže nájsť svoje miesto v iných kontextoch, ako je návšteva svätej, stretnutie s kňazom, modlitba prednesená v skupine alebo počas púte. Týmito požehnaniami – ktoré sa neudelujú prostredníctvom rituálnych foriem vlastných liturgii, ale ako výraz materinského srdca Cirkvi, a podobajú sa tým, ktoré žiaria hlboko v útrobach ľudovej zbožnosti – sa nechce nič legitimizovať. Človek chce len otvoriť svoj život Bohu, prosiť ho o pomoc, aby žil lepšie, a tiež vzývať Ducha Svätého, aby mohol vernejšie prežívať hodnoty evanjelia.

41. To, čo bolo povedané v tomto vyhlásení o požehnaní párov rovnakého pohlavia, stačí na to, aby v tejto veci slúžilo ako orientácia pre rozvážne otcovské rozlišovanie vysvätených služobníkov. Okrem uvedených inštrukcií preto nemožno očakávať ďalšie odpovede ohľadom možných spôsobov, ktoré by upravovali podrobnosti alebo praktické aspekty požehnaní tohto druhu. [26]

IV. Cirkev je sviatosťou nekonečnej Božej lásky

42. Cirkev naďalej prednáša tie modlitby a prosby, ktoré sám Kristus s hlasným volaním a slzami prednášal počas dní svojho pozemského života (porov. *Hebr 5, 7*) a ktoré majú práve preto zvláštnu účinnosť. „Preto cirkevné spoločenstvo prejavuje svoju materskú starostlivosť

o duše, ktoré treba priviesť ku Kristovi, nielen láskou, príkladom a kajúcimi skutkami, ale aj modlitbou“ [27].

43. Cirkvev je teda sviatosťou nekonečnej Božej lásky. Preto aj vtedy, keď je vzťah s Bohom zakalený hriechom, človek vždy môže požiť o požehnanie, vystierať k nemu ruku, ako to urobil Peter v búrke, keď zavolať na Ježiša: „Pane, zachráň ma!“ (Mt 14, 30). Túžba po požehnaní a jeho prijatie môže byť v istých situáciách dosiahnuteľným dobrom. Pápež František pripomína, že „malý krôčik uprostred ľudských ohraňení môže byť Bohu vzácnejší než navonok bezchybný život človeka, ktorý svoje dni trávi bez toho, aby musel čeliť vážnym ťažkostiam“ [28]. Takto žiari „nádherná spásonosnej Božej lásky, ktorá sa prejavila v ukrižovanom a vzkriesenom Ježišovi Kristovi“ [29].

44. Akékoľvek požehnanie bude príležitosťou na nové ohlasovanie *kerygmy*, na pozvanie čoraz viac sa približovať ku Kristovej láske. Pápež Benedikt XVI. učil: „Cirkvev je podobne ako Mária sprostredkovateľkou Božieho požehnanie pre svet: prijíma ho tým, že prijíma Ježiša, a odovzdáva ho tým, že ho prináša. On je milosrdenstvo a pokoj, ktoré svet nemôže dať sám sebe a ktoré vždy potrebuje, rovnako a ešte viac ako chlieb“ [30].

45. S ohľadom na uvedené skutočnosti a nasledujúce smerodajné učenie Svätého Otca Františka chce toto dikastérium na záver pripomenúť, že „toto je koreň kresťanskej miernosti, schopnosť cítiť sa požehnaní a schopnosť žehnať [...]. Tento svet potrebuje požehnanie a my môžeme požehnanie dať i prijať ho. Otec nás miluje. A nám zostáva len radosť dobrorečiť mu a radosť ďakovať mu, a učiť sa od neho požehnávať“ [31]. Takto bude môcť každý brat a sestra v Cirkvi pocítiť, že sú vždy pútnikmi, vždy prosebníkmi, vždy milovanými a napriek všetkému vždy požehnanými.

kardinál Víctor Manuel FERNÁNDEZ
prefekt

Mons. Armando MATTEO
sekretár pre doktrínálnu sekciu

Na audiencii dňa 18. decembra 2023

František

[1] FRANTIŠEK, Katechéza o modlitbe: požehnanie (2. decembra 2020), *L'Osservatore Romano*, 2. decembra 2020, s. 8.

[2] Porov. KONGREGÁCIA PRE NÁUKU VIERY, „Responsum“ ad „dubium“ de benedictione unionem personarum eiusdem sexus et Nota explicativa, AAS 113 (2021), s. 431-434.

- [3] FRANTIŠEK, apošt. exhort. *Evangelii gaudium* (24. novembra 2013). Trnava : SSV, 2015, 42.
- [4] Porov. FRANTIŠEK, *Respuestas a los Dubia propuestos por dos Cardenales* (11. júla 2023).
- [5] *Tamže, ad dubium 2, c.*
- [6] *Tamže, ad dubium 2, a.*
- [7] Porov. *Rituale Romanum ex decreto Sacrosancti Oecumenici Concilii Vaticani II instauratum auctoritate Ioannis Pauli PP. II promulgatum, De Benedictionibus, Editio typica, Praenotanda*, Typis Polyglottis Vaticanis, Civitate Vaticana 1985, 12. Slovenské vydanie *Rímsky rituál. Obnovený podľa rozhodnutia Druhého vatikánskeho koncilu. Uvedený do platnosti pápežom Pavlom VI. Benedikcionál*. Trnava : SSV, 2007.
- [8] *Tamže*, 11: „Quo autem clarius hoc pateat, antiqua ex traditione, formulae benedictionum eo spectant ut imprimis Deum pro eius donis glorificent eiusque impetrent beneficia atque maligni potestatem in mundo compescant“.
- [9] *Tamže*, 15: „Quare illi qui benedictionem Dei per Ecclesiam expostulant, dispositiones suas ea fide confirmant, cui omnia sunt possibilis; spe innitantur, quae non confundit; caritate praesertim vivificentur, quae mandata Dei servanda urget“.
- [10] *Tamže*, 13: „Semper ergo et ubique occasio praebet Deum per Christum in Spiritu Sancto laudandi, invocandi eique gratias reddendi, dummodo agatur de rebus, locis, vel adiunctis quae normae vel spiritui Evangelii non contradicant“.
- [11] FRANTIŠEK, *Respuestas a los Dubia propuestos por dos Cardenales, ad dubium 2, d.*
- [12] *Tamže, ad dubium 2, e.*
- [13] FRANTIŠEK, apošt. exhort. *C'est la confiance* (15. oktobra 2023). Trnava : SSV, 2023, 2, 20, 29.
- [14] KONGREGÁCIA PRE BOŽÍ KULT A DISCIPLÍNU SVIATOSTÍ, *Direktórium o ľudovej zbožnosti a liturgii. Zásady a usmernenia*. Trnava : SSV, 2005, 12.
- [15] *Tamže*, 13.
- [16] FRANTIŠEK, apošt. exhort. *Evangelii gaudium* (24. novembra 2013), 94.
- [17] FRANTIŠEK, *Respuestas a los Dubia propuestos por dos Cardenales, ad dubium 2, e.*
- [18] *Tamže, ad dubium 2, f.*
- [19] FRANTIŠEK, *Katechéza o modlitbe: požehnanie* (2. decembra 2020), L'Osservatore Romano, 2. decembra 2020, s. 8.
- [20] *De Benedictionibus*, č. 258: „Haec benedictio ad hoc tendit ut ipsi senes a fratribus testimonium accipiant reverentiae grataeque mentis, dum simul cum ipsis Domino gratias reddimus pro beneficiis ab eo acceptis et pro bonis operibus eo adiuvante peractis“.
- [21] FRANTIŠEK, *Respuestas a los Dubia propuestos por dos Cardenales, ad dubium 2, g.*

[22] Porov. FRANTIŠEK, posynod. apošt. exhort. *Amoris laetitia* (19. marca 2016). Trnava : SSV, 2021, 250.

[23] Porov. KONGREGÁCIA PRE BOŽÍ KULT A DISCIPLÍNU SVIATOSTÍ, *Direktórium o ľudovej zbožnosti a liturgii*, 13: „Objektívny rozdiel medzi nábožnými cvičeniami a pobožnosťami vzhľadom na liturgiu, musí byť viditeľný v kultovom výraze [...]; úkony zbožnosti a úcty majú svoje miesto mimo slávenia Eucharistie a iných sviatostí“.

[24] FRANTIŠEK, *Respuestas a los Dubia propuestos por dos Cardenales, ad dubium 2, g.*

[25] FRANTIŠEK, posynod. apošt. exhort. *Amoris laetitia* (19. marca 2016), 304.

[26] Porov. *tamže*.

[27] *Officium Divinum ex decreto Sacrosancti Oecumenici Concilii Vaticani II instauratum auctoritate Pauli PP. VI promulgatum, Liturgia Horarum iuxta Ritum Romanum, Institutio Generalis de Liturgia Horarum*, Editio typica altera, Libreria Editrice Vaticana, Città del Vaticano 1985, 17: „Itaque non tantum caritate, exemplo et paenitentiae operibus, sed etiam oratione ecclesialis communitas verum erga animas ad Christum adducendas maternum munus exercet“.

[28] FRANTIŠEK, apošt. exhort. *Evangelii gaudium* (24. novembra 2013), 44.

[29] *Tamže*, 36.

[30] BENEDIKT XVI., *Homília pri svätej omši na slávnosť Panny Márie Bohorodičky*. 45. svetový deň pokoja, Vatikánska bazilika (1. januára 2012), *Insegnamenti VIII*, 1 (2012), 3.

[31] FRANTIŠEK, Katechéza o modlitbe: požehnanie (2. decembra 2020), *L'Osservatore Romano*, 2. decembra 2020, s. 8.